

När underhållsstöd ska lämnas trots sådana pågående insatser som anges i 106 kap. 8 § socialförsäkringsbalken

Försäkringskassans ställningstagande

Underhållsstöd ska lämnas trots sådana pågående insatser som anges i 106 kap. 8 § socialförsäkringsbalken om barnet vistas utanför insatsen under minst tio sammanhängande dygn och övriga förutsättningar för underhållsstöd är uppfyllda.

Bakgrund

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande?

Det framgår inte klart av vare sig författningstext, förarbetsuttalanden eller vägledande avgöranden om underhållsstöd ska lämnas, när ett barn har en sådan pågående insats som anges i 106 kap. 8 § socialförsäkringsbalken (SFB) men barnet tillfälligt vistas utanför insatsen. Det finns därför behov av ett rättsligt ställningstagande.

Gällande rätt

106 kap. 8 § SFB

Underhållsstöd lämnas inte för sådan kalendermånad då barnet under hela månaden

1. på statens bekostnad får vård på institution eller annars kost och logi,
2. bor i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
3. vårdas i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

I förarbetena anges att i de situationer som räknas upp i paragrafen (dåvarande 11 § USL, nuvarande 106 kap. 8 § SFB) har föräldern inte längre det fulla ekonomiska ansvaret för barnet.¹

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har i avgörandet RÅ 2010 not 122 uttalat att insatsen boende i familjehem eller i bostad med särskild service för barn och ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är utformad så att

¹ Prop. 1995/96:208 s. 86.

Beslutsdatum
2025-01-29Vår beteckning
Dnr 2024/022038Serienummer
2025:01

barnet bor i den bostad som insatsen avser under längre perioder. Kortare vistelser på annat håll - t.ex. hos boföräldern under veckoslut - innebär inte att insatsen har upphört. Domstolen konstaterade att underhållsstöd därför inte borde ha betalats ut för en pojke som varit placerat på ett hem med stöd av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade trots att han hade vistats hos sin boförälder under veckohelger.

Överväganden

Vid kortare vistelser på annat håll, exempelvis under veckoslut hos boföräldern, har HFD alltså uttalat att vistelsen inte innebär att insatsen boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet upphör.

Försäkringskassan anser att samma resonemang kan tillämpas när barnet får vård på institution eller annars kost och logi på statens bekostnad samt när barnet vårdas i familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende inom socialtjänsten. Även sådana insatser är i de flesta fall utformade så att de pågår under längre perioder. Domstolens resonemang kan därför användas på samtliga insatser som räknas upp i 106 kap. 8 § SFB.

Det finns dock skäl för att göra en annan bedömning när det gäller längre vistelser utanför pågående insats.

Syftet med bestämmelsen i 106 kap. 8 § SFB är att den försäkrade inte ska kompenseras för en utgift som hen inte har. Vid längre vistelser utanför insatsen uppkommer dock kostnader som det är rimligt att ta hänsyn till. Det kan därför vid längre vistelser utanför pågående insats inte anses att barnet bor och vårdas eller annars får kost och logi på det allmännas bekostnad under hela kalendermånaden. Vården, boendet och tillhandahållandet av kost och logi får därför i en sådan situation anses ha upphört tillfälligt. Därmed finns skäl att under längre vistelser utanför pågående insats lämna underhållsstöd till den som även i övrigt uppfyller förutsättningarna för underhållsstöd.

För att avgöra hur lång en vistelse utanför pågående insats ska vara, för att den tillfälligt ska anses ha upphört, kan viss ledning hämtas från andra förmåner.

När det gäller omvårdnadsbidrag och barn som vårdas på institution på det allmännas bekostnad lämnas sådant bidrag endast om sådan vård beräknas pågå högst sex månader. Om ett barn för vilket omvårdnadsbidrag inte lämnas på grund av detta och barnet tillfälligt inte vårdas på institution kan omvårdnadsbidrag lämnas om tiden utanför institutionen uppgår till minst tio dagar per kvartal eller till minst tio dagar i följd.²

När det gäller efterlevandestöd lämnas sådant inte om barnet har samma insatser som anges i 106 kap. 8 § SFB. Däremot lämnas efterlevandestöd för elev i specialskola för tid när eleven vistas utanför skolan under minst tio dagar per kvartal eller minst tio dagar i följd.³

² 106 kap. 9 och 11 §§ SFB

³ 106 kap. 33–34 §§ SFB

Beslutsdatum
2025-01-29Vår beteckning
Dnr 2024/022038Serienummer
2025:01

Mot bakgrund av detta anser Försäkringskassan att det är rimligt att anse att även en sådan pågående insats som anges i 106 kap. 8 § SFB tillfälligt har upphört vid en sammanhängande vistelse utanför insatsen under tio dygn. När det gäller omvårdnadsbidrag och efterlevnadsstöd lämnas ersättningen när barnet vistas utanför pågående insats under tio dagar per kvartal. När det gäller underhållsstöd har HFD, i ovan nämnda dom, uttalat att kortare vistelser på annat håll inte medför att insatsen har upphört. HFD beaktade inte det sammanlagda antalet dagar som barnet vistats hos boföräldern under kalendermånaden. Därför anser Försäkringskassan att det inte finns utrymme att inom underhållsstöd beakta antalet dygn per kalendermånad eller kvartal utan enbart sammanhängande vistelse utanför pågående insats.

Underhållsstöd ska därför lämnas trots sådana pågående insatser som anges i 106 kap. 8 § SFB om barnet vistas utanför insatsen under minst tio sammanhängande dygn och övriga förutsättningar för underhållsstöd är uppfyllda.

Löper vistelsen över månadsskiftet för kalendermånader får insatsen först anses ha upphört tillfälligt under den andra månaden och underhållsstöd lämnas därför för den månaden.

När ska ställningstagandet börja tillämpas?

Ställningstagandet ska börja tillämpas den 1 mars 2025.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

106 kap. 8–9 §§ SFB

106 kap. 11 § SFB

106 kap. 33–34 §§ SFB

Prop. 1995/96:208 Underhållsstöd till barn till särlevande föräldrar, m.m.

RÅ 2010 not 122

Försäkringskassan

Marie Axelsson
Beslutsfattare

Julia Fallenius
Sandra Torkelsdotter
Föredragande